

Asia: Yhteistuulen tuulivoimahanke, Pärjä ja Kivari, Pudasjärvi, osayleiskaava

Pudasjärven kaupunki  
kirjaamo@pudasjarvi.fi

## Lausunto

### 1 Johdanto

Yhteistuuli Oy suunnittelee 38 tuulivoimalan hanketta (ohjelmavaiheessa n. 60 voimalan) Pudasjärven kaupungin Kivarin ja Pärjän alueille. Suunnittelualue koostuu kahdesta eri alueesta, joista toinen on kooltaan n. 5 380 ha (Kivari) ja toinen 2 190 ha (Pärjä). Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m. Tämä lausunto on samansisältöinen kuin Luonnonvarakeskuksen hankkeen YVA-selostuksesta antama lausunto.

### 2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Selostuksessa todetaan, että tuulivoimarakentamisen vaatima maa-ala ja elinympäristöjä muuttavat vaikutukset jäävät kuitenkin usein vähäisiksi verrattuna muuhun alueella tapahtuvaan maankäyttöön, kuten metsätalouteen.

Luke näkee, että on tärkeää huomioida, että tuulivoiman mahdolliset vaikutukset tulevat mm. alueen metsätalouden aikaansaamien vaikutusten lisäksi. Eikä siten vertailu eri tekijöiden välillä välttämättä ole mielekästä tai tarpeellista vaikutusten arvioinnin osalta. Lisäksi useiden tuulivoimahankkeiden myötä mahdollinen vaikutus kumuloituu.

Lajiston totumisesta tuulivoimaan, ei tällä hetkellä ole tieteellistä näyttöä. Luke huomauttaa, että olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu ainoastaan suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen, mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee lisääntymisen kannalta (esim. pirstoutumisen myötä), vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta tehdyt johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä.

Lähistöllä sijaitsevan Pärjänjoen kannalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytysaltaat, maansiirtotöiden ajoitus, voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden.

#### Poronhoitoa koskeva osuus

Hankkeen poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset kohdistuvat erityisesti Pudasjärven Livon ja Pudasjärven paliskuntien poronhoitoon sekä mahdollisesti vähäisissä määrin Pintamon paliskunnan poronhoitoon.

Selostuksissa poronhoitoa ja siihen yleisesti vaikuttavia häiriötekijöitä on kuvattu kattavasti huomioiden kaikki keskeiset osatekijät. Myös tämänhetkisen tutkimustiedon rajoitteita on käsitelty hyvin. Hankealueen poronhoito on kuvattu perusteellisesti hyödyntäen saatavilla olevia poronhoidon paikkatietoaineistoja (mm. Tokat-aineisto) sekä paliskuntien kanssa käytyjä keskusteluja.

Kuvaus laidunalueiden merkityksestä on jossain määrin staattinen, eikä täysin huomioi mahdollisia ajassa tapahtuvia muutoksia eri laidunalueiden merkityksessä. Selostuksessa todetaan esim. ”Maankäytön hankkeiden sijoittuminen poronhoidon kannalta keskeisille ja tärkeille laidunalueille vähentää käytettävissä olevien laitumien määrää, mikä näkyy kulutuspaineen lisääntymisenä ympäröivillä laidunalueilla.”. Vaikka tämä on täysin totta (ja ensisijaista), voivat myös vähemmän keskeisille laidunalueille sijoittuvat maankäyttöhankkeet heikentää poronhoidon sopeutumiskykyä ja pienentää poronhoidon tuloja pitkällä aikavälillä. Vähemmän keskeiset laidunalueet voivat muuttua merkittäviksi, mikäli jostain syystä (esim. muun maankäytön tai ympäristömuutosten myötä) aikaisemmin ensisijaiset laidunalueet heikentyvät. Näissä tilanteissa poronhoito voi tarvita vaihtoehtoisia laitumia tai reservilaitumia. Mahdollisuus laidunten käytön mukauttamiseen poronhoitoympäristön muuttuessa on yksi keskeisistä tekijöistä poronhoidon sopeutumiskyvyn kannalta (Turunen ym. 2016).

Yllä olevasta huomioista huolimatta, selostuksen yleiskatsausta poronhoitoon ja siihen kohdistuviin vaikutuksiin voidaan pitää suurimmaksi osaksi erittäin hyvänä ja kattavana.

Myös tuulivoiman mahdollisia vaikutuksia poroelinkeinoon oli käsitelty kattavasti. Hankkeen vaikutuksia alueen poronhoitoon oli tarkasteltu erikseen seuraavista näkökulmista: 1) Suorat laidunmenetykset, 2) Vaikutukset laidunten käyttöön, 3) Vaikutukset poronhoitotyöhön ja 4) Vaikutukset poronhoidon sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä lisäksi 5) Tuulivoimaloiden purkaminen ja toiminnan lopettaminen. Näistä ainoastaan kohta 1) arvioitiin vähäisen kielteiseksi. Kaikki muut kohdat arvioitiin ainakin tietyiltä osin joko kohtalaisen tai voimakkaan kielteiseksi.

Selostuksessa ei pyritty arvioimaan, miten useamman kohtalaisen tai voimakkaan kielteisen vaikutuksen yhteisvaikutus tulee mahdollisesti vaikuttamaan alueen poronhoitoon. Luonnonvarakeskus näkee mahdollisena, että vähintäänkin alueellisesti eri tekijöiden yhteisvaikutus voi merkittävästi haitata poronhoitoa, erityisesti mikäli vaikutukset kohdistuvat muiden poronhoitoa kuormittavien tekijöiden (esim. petojen aiheuttamat vahingot, vaikeat sääolot) kanssa samoille alueille ja/tai samaan aikaan.

Vaikutusten arviointiin liittyy kuitenkin suurta epävarmuutta sekä ajallista ja paikallista vaihtelua, kuten selostuksessa hyvin huomioidaan.

Selostuksessa on kuvattu erilaisia mahdollisia keinoja haitallisten vaikutuksen lieventämiseksi. Tärkeimmäksi yksittäiseksi lievennyskeinoksi on nostettu hanketoimijan ja paliskuntien välinen avoin vuoropuhelu sekä asioista sopiminen koko hankkeen elinkaaren ajan. Luonnonvarakeskus näkee, että tämä on erittäin tärkeää. Samalla on kuitenkin huomioitava, että mikäli hankkeen vaikutusten arviointi ja seuranta vie merkittävästi poronhoitajien aikaa ja resursseja, muodostaa se ylimääräisen hankkeen aiheuttaman haitallisen vaikutuksen poronhoidolle. Myös muut ehdotetut keinot haitallisten vaikutusten lieventämiseksi ovat potentiaalisia ja niiden mahdollista hyötyä on syytä arvioida yhdessä paliskuntien kanssa.

Selostuksessa pyritään myös arvioimaan poroelinkeinoon vaikuttavia yhteisvaikutuksia muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Luonnonvarakeskus näkee arvokkaana, että yhteisvaikutuksia on pyritty arvioimaan. Vaikutusten arvio jää kuitenkin pintapuoliseksi ja keskittyy pääosin laskemaan tuulivoiman häiriöalueiden pinta-aloja. Puute on ymmärrettävä, sillä tutkimusta yhteisvaikutuksista ei juurikaan ole. On kuitenkin mahdollista, että yhteisvaikutukset tulevat muodostamaan merkittävän kumuloituvan haitan, mikäli suuri osa alueelle kaavaillusta maankäytöstä toteutuu.

Lopuksi Selostuksessa ehdotetaan keinoja ympäristövaikutusten seurantaan. Ehdotetut keinot ovat yleisesti käytettyjä ja tarkoitukseen sopivia arviointimenetelmiä. Tästä huolimatta niiden avulla voi olla vaikeaa erottaa tuulivoimaloiden aiheuttamia kokonaisvaikutuksia muista vaikutuksista. Muut vaikutukset voivat vääristää arviota kumpaan suuntaan hyvänsä, sillä on vaikeaa tietää mihin suuntaan ja kuinka voimakkaasti alueella harjoitettava poronhoito olisi kehittynyt ilman tuulivoiman vaikutuksia. Tästä huolimatta Luke näkee, että seuranta on tarpeellista tehdä selostuksessa ehdotetuilla tavoilla. Seurannan suorittamisessa tulee huomioida paliskunnalle mahdollisesti aiheutuva seurantaan liittyvä lisääntynyt työ ja muiden resurssien tarve.

### 3 Lausunnon tiivistelmä

Selostuksessa poronhoitoa käsitellään pääosin perusteellisesti huomioiden hankealueen poronhoidon ominaispiirteet. Hankkeesta johtuvien eri tekijöiden yhteisvaikutukset voivat vähintäänkin alueellisesti aiheuttaa merkittävää haittaa alueen poronhoidolle, erityisesti mikäli vaikutukset kohdistuvat muiden poronhoitoa kuormittavien tekijöiden (esim. petojen aiheuttamat vahingot, vaikeat sääolot) kanssa samoille alueille ja/tai samaan aikaan. Vaikutusten arviointiin liittyy kuitenkin (arvioijasta riippumaton) suurta epävarmuutta sekä ajallista ja paikallista vaihtelua, mikä selostuksessa hyvin huomioidaan. Epävarmuuksista huolimatta Luonnonvarakeskus näkee, että koska hanke voi alueellisesti aiheuttaa merkittävää haittaa poronhoidolle, tulee vaikutukset poronhoitoon tarkasti huomioida kaavasta päätettäessä ja hankkeen mahdollisessa jatkokäsittelyssä. Haitallisten vaikutusten lievennyksessä keskeistä on hanketoimijan ja paliskuntien välinen avoin vuoropuhelu sekä asioista sopiminen koko hankkeen elinkaaren ajan.

14.10.2024

2878/00 04 05/2024

On kuitenkin huomioitava, että mikäli hankkeen vaikutusten arviointi (yllä kuvattu avoin vuoropuhelu) ja seuranta vievät merkittävästi poronhoitajien aikaa ja resursseja, muodostaa se ylimääräisen hankkeen aiheuttaman haitallisen vaikutuksen poronhoidolle. Myös tämä haitta tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa.

Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. Vaikutusten mitta saattaakin siten poiketa tästä selostuksessa annetusta arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä. Lisäksi Luke huomauttaa, että Pärjänjoen kannalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 14.10.2024 klo 21:59:08.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen

Liitteet:

Tiedoksi: